

Verlag Bestuursdiner

Inhoud:

1. Verbinding met de samenleving	2
2. Minister Van Engelshoven	4
3. Focusgroep 1 Onder leiding van Renske Heemskerk (OCW) en Miriam Jager (HAN)	5
4. Focusgroep 2 Onder leiding van Hans van Oerle (Nijmegen) en Wilbert Hoondert (Delft).....	7
5. Focusgroep 3 Onder leiding van Siu Siu Oen (OCW) en Marieke van Haaren (Universiteit Leiden)	8
6. Focusgroep 4 Onder leiding van Isabella van Ophem (VU) en Wiro Kuipers (EnschedeLAB)	9
7. Focusgroep 6 Onder leiding van Leen Fokker (Vereniging Hogescholen) en Lara Ummels (Universiteit Leiden).....	11
8. Focusgroep 7 Onder leiding van Frank Reniers (MinBZK) en Marcel de Heer (gemeente Breda)..	13
9. Focusgroep 8 Onder leiding van Monique Lamine (Nationaal Regieorgaan SIA) en Marjolein Rojo (Avans).....	14
10. Focusgroep 9 Onder leiding van Marije Nije Bijvank (Saxion) en Erik Mooij (Hogeschool Utrecht)	16

1. Verbinding met de samenleving

Op 12 oktober nemen ruim 60 bestuurders van gemeenten en kennisinstellingen deel aan het online Bestuurdersevenement van de City Deal Kennis Maken. Ook minister Ingrid van Engelshoven (OCW) is aanwezig.

Projectmanager Rowinda Appelman van de City Deal Kennis Maken trapt de avond af met een korte presentatie over de stand van zaken van de City Deal Kennis Maken. De City Deal is [in 2017 gestart](#) vanuit de ambities van de toenmalige onderwijsminister Jet Bussemaker. Zij wilde meer verbinding bereiken tussen het hoger onderwijs en de samenleving. Bij de aftrap had de City Deal drie doelen. Allereerst moest er vanuit de City Deal een rijke leeromgeving worden gecreëerd voor studenten in de stad, waarin ze interdisciplinair leren samenwerken en beter voorbereid worden op opgaven van de toekomst én meer binding krijgen met de stad en regio waar ze studeren. Ten tweede was het doel om de kennisverbinding in de stad tussen gemeente en kennisinstellingen te versterken. Als derde doel van de City Deal kan door het bereiken van doel 1 en 2 een versnelling op gang worden gebracht in het oplossen van maatschappelijke opgaven in de stad door onderzoekers, docenten en studenten hier grootschalig bij te betrekken. Naast de ministeries van OCW en BZK haakten ook Regieorgaan SIA, de Vereniging Hogescholen, de VSNU, het Netwerk Kennissteden en Kences aan als partners. Inmiddels doen negentien steden mee, waarbij Ede en Wageningen samenwerken als één stad.

Kennis maken

Het eerste jaar van de City Deal stond vooral in het teken van kennismaken in de verschillende steden: wat kunnen we doen, welke thema's pakken we op, welke bilaterale verdragen kunnen worden verbonden en uitgebreid? Sommige steden zijn aan de slag gegaan met één thema, anderen met meerdere thema's. Er werden afspraken gemaakt en strategische samenwerkingsagenda's opgesteld. Na dit gedegen voorwerk zijn in 2018 de eerste pilotprojecten in de steden van start gegaan. In 2019 tot en met 2021 staat verduurzaming van de City Deal en deze manier van samenwerken centraal in de steden. In 2022 moet de inbedding van de City Deal Kennis Maken aanpak in beleid vorm krijgen.

De financiën voor steden en hun projecten vanuit de City Deal zijn in een aantal rondes georganiseerd. In 2018 was er de eerste Impulsregeling City Deal Kennis Maken waarmee de steden een strategische agenda in de praktijk konden brengen. In 2019 vond de tweede ronde plaats, waarbij financiering voor 2020-2021 werd toegekend. Voor alle steden gelden dezelfde bedragen, om zo het landelijke netwerk echt een lerend en uitwisselend netwerk te laten zijn. Dit jaar zijn er daarnaast [15 onderzoeksvoorstellen goedgekeurd](#) voor de Onderzoeksregeling City Deal Kennis Maken. Deze kleine compacte onderzoeken zijn van start gegaan dit najaar en duren niet langer dan een jaar. Ze hebben allemaal 20.000 euro gekregen en doen onderzoek binnen het thema "Rijke leeromgeving". Daarnaast is de Corona Challenge regeling dit jaar van start gegaan. Elke stad gaat met studenten aan de slag in zo'n challenge. In de tweede helft van volgend jaar gaat tot slot een nieuwe

Impulsregeling open zodat steden vanaf januari 2022 opnieuw een jaar door kunnen werken aan verduurzaming en inbedding.

Strategische Agenda voor het Hoger Onderwijs en Model 'Instellingsbrede visie op verbinding met de samenleving'

Ook dit jaar is de City Deal weer ingebed in de Strategische Agenda voor het Hoger Onderwijs van het ministerie van OCW, meldt Rowinda. Een van de dingen die ze met het projectteam heeft ontwikkeld is het Model ['Instellingsbrede visie op de verbinding met de samenleving'](#). Alle elementen, die de verbinding in een stad kunnen versterken tussen samenleving en kennisinstellingen, zijn in kaart gebracht. Aan welke knoppen kun je draaien om die verbinding te verbeteren?

Daarnaast organiseert de CDKM twee keer per jaar een landelijke conferentie, de zogeheten Landelijke Kennisdelingsdag, en vier keer per jaar intervisiebijeenkomsten met de trekkers uit de verschillende steden. Daarnaast is er één keer per jaar een studiereis voor de leden van het netwerk, waar ze naast kennismaken met onderwijsinnovaties en samenwerkingen in andere landen, elkaar in ongedwongen sfeer beter leren kennen. Om het jaar vindt het Bestuurdersdinerplaats om alle bestuurders bij te praten en betrokken te houden, en maandelijks vinden er (nu online) workshops en webinars plaats. Zo wordt het landelijke netwerk zo goed mogelijk verbonden en gevoed.

Elke stad heeft de City Deal vertaald naar zijn eigen aanpak. Rowinda geeft een uitgebreid rondje Nederland met voorbeelden van succesvolle projecten uit de verschillende steden. De aanpak van steden is in 5 categorieën te verdelen: de aanpak in stadslabs, in Challenges, met focus op één thema, met focus op doorontwikkeling van een bestaand project en met focus op een wijkaanpak. Wat wordt de volgende stap?, vraagt Rowinda aan de aanwezige bestuurders. Hoe gaan we de City Deal verder vormgeven? Hoe kunnen we de grootschalige verbinding met de stad verder brengen?

2. Minister Van Engelshoven

Er gebeurt dus heel veel in de 19 steden, concludeert ook Minister Van Engelshoven van OCW. “Wat is er sinds 2017 ongelooflijk veel van de grond gekomen en gelukkig niet alleen in plannen. Ik vind het heel mooi dat de City Deal tot hele concrete resultaten in steden leidt, en dat, bijvoorbeeld in het EnschedeLab, de verbinding gelegd wordt tussen mbo, hbo en wo, en dat die verbinding ook echt in de stad zit. Kijk bijvoorbeeld naar de aanpak van eenzaamheid onder internationale studenten in coronatijd. Dat is een heel concreet vraagstuk. Maastricht, waar ik onlangs op werkbezoek was, werkt ook heel concreet in een aantal wijken met meer dan 600 studenten. Het is mooi te zien hoe zo concreet met vragen uit de wijk wordt gewerkt, aan verbinding met die wijk.”

Verbinding

Wat vindt u van de City Deal?, vraagt Rowinda de minister. “Waar mijn voorganger mee begon is dat er veel meer verbinding moet komen tussen kennis en de samenleving op concreet niveau”, zegt Van Engelshoven. “We zien dus dat dit lukt. Dat die verbinding echt tot stand komt tussen studenten, docenten uit allerlei disciplines, uit alle niveaus van het onderwijs met hun verbinding. Natuurlijk is het in deze tijd van corona allemaal net iets ingewikkelder, maar opnieuw zie je dat het doorgaat en dat er allerlei nieuwe uitdagingen worden gevonden. Wat ook ongelooflijk mooi past bij de strategische agenda, die we hebben neergelegd bij het hoger onderwijs, is de regionale verankering. We moeten ervoor zorgen dat de regio kan profiteren van de kennisnetwerken en tegelijk ook deze netwerken

kan voeden met reële uitdagingen. En dat gebeurt in de City Deal. Ik hoop eigenlijk dat dit straks zo ongelofelijk vanzelfsprekend wordt.”

Wat hoopt de minister dat de komende tijd wordt bereikt in de City Deal? “Het is goed dat we in ieder geval nog iets langer doorgaan, maar ik hoop eigenlijk in de City Deal te gaan zien dat de kennisinstellingen en de steden elkaar structureel en langdurig gaan vinden in die hele concrete maatschappelijke uitdagingen. Verduurzaming, klimaatadaptatie in de steden, huisvestingsvraagstukken. Deze coronatijd brengt bijvoorbeeld voor sociale samenhang weer hele nieuwe uitdagingen. Daar is het interdisciplinair samenwerken in de kennisinstellingen voor nodig, maar vooral ook die samenwerking met bijvoorbeeld alle partners in het sociaal domein. De City Deal betekent op al deze vlakken nu al veel, en dit kan alleen maar groeien. Er zijn dus opgaven te over om volle kracht vooruit te blijven gaan met de City Deal!”

In het tweede deel van het Bestuurdersdiner gaan de bestuurders uiteen in focusgroepen om daar verder te praten over wat de sterke en zwakke schakels zijn van de City Deal, waar we op moeten letten en hoe we het verder kunnen brengen.

3. Focusgroep 1 Onder leiding van Renske Heemskerk (OCW) en Miriam Jager (HAN)

Wat zijn sterke en zwakke schakels? Joeri van den Steenhoven, Lid College van Bestuur van de Hogeschool Leiden waarschuwt dat we in Nederland “kampioen zijn van het creëren van structuren voor samenwerking, van stuurgroepen tot taskforces.” Daar moeten we voor waken. In Leiden is vooral de samenwerking tussen kennisinstellingen en Leiden het sterke punt van de City Deal. Vooral in de bilaterale samenwerking. Multilaterale samenwerking gaat hier in Nederland nog lastiger omdat de stip op de horizon niet duidelijk is. “Dan wordt het een verzameling projecten waar iedereen iets voor zichzelf uithaalt.” Van Steenhoven noemt een goed voorbeeld uit Leiden rond multiprobleemgezinnen. Door het gedwongen thuiszitten in coronatijd verergeren die problemen vaak. Studenten hebben een instrument ontwikkeld om snel te monitoren hoe het gaat in de gezinnen. Een dergelijk project werkt alleen als het mes aan beide kanten snijdt, stelt hij. Dus zowel een mooi leerresultaat voor studenten, als een verbetering voor de gezinnen.

Het duiden van maatschappelijke meerwaarde van de projecten vindt wethouder Michiel van Willigen van Zwolle lastig. Vaak duurt het lang voordat een vraag vanuit de gemeente wordt vertaald tot een onderzoeksvraag. “Dan zijn we drie of vier jaar verder en is de onderzoeksvraag niet meer aan de orde.” Daarom is een beter samenspel, een betere ketenaanpak nodig, adviseert hij. “Dat is heel complex natuurlijk. Als de keten snel kan schakelen brengen studenten echt meerwaarde voor de maatschappij.”

City Deal in het DNA van de stad

Een heel andere ervaring is te vinden in Rotterdam, vertelt Wilma Franchimon van Codarts. “We zijn heel enthousiast in de City Deal gestapt. Alles wat we doen onder het kopje City Deal doen we ook daarbuiten al. Eigenlijk denken we niet meer na over de City Deal. Het zit

al in het DNA van Rotterdam. Daarom zijn we dringend op zoek wat we dan nog kunnen doen daarvoor. Het is dus een luxeprobleem.”

Dat is niet overal het geval. In Arnhem zijn de partijen nog steeds zoekende hoe ze elkaar kunnen versterken in één *learning community*, aldus Miriam Jager van de HAN Hogeschool. Het geheim is dat de visies van Rotterdam en de kennisinstellingen elkaar raakten, voegt Franchimon toe. “Het ligt er dus ook aan wie de wethouder is in het beginstadium. Als we op dezelfde lijn daar begint het mee.”

Misschien zijn er te veel verschillende visies naast elkaar, vraagt Ron Verhofstadt, voorzitter van HAN zich af. “Nederland is zwaar geïnstitutionaliseerd. Een Economic Board in een stad heeft bijvoorbeeld ook weer een eigen plan of visie en dat sluit niet altijd op elkaar aan. Iedereen is druk bezig met een eigen winkeltje.” Daarom is het belangrijk dat aansluiting wordt gezocht als City Deal bij andere samenwerkingsverbanden. De komende periode van verduurzaming is volgens Verhofstadt dan ook een hele cruciale. “Gaaf het mee met andere visies of blijft het een eigen ecosysteem dat niet is aangesloten?”

Radars van het City Deal model

Wat het ook moeilijk maakt is dat de verschillende radartjes in het model van de City Deal allemaal op een eigen tempo draaien, aldus Franchimon. “Die van gemeenten draaien trager dan die van het hoger onderwijs of van startups. Dat is best wel lastig om rekening mee te houden. Daarom vind ik het mooi dat we in Rotterdam het nu doen met geld van ons allemaal, en niet meer afhankelijk zijn van de City Deal. Het is dus al verduurzaamd. Het zit in ons DNA.”

Van den Steenhoven zit ook een uitdaging in de groottes van de radars. Het ene gebied is meer geschikt om aan te sluiten bij het onderwijs. Bepaalde domeinen lenen zich er makkelijker voor dan andere. Studenten psychologie kunnen makkelijker aanhaken dan studenten verpleegkunde. Momenteel is op de Hogeschool Leiden 20 procent van de studenten betrokken bij City Deal projecten. “Moet je wel voor de volle 100 procent willen gaan?” Hij pleit voor het zoeken naar nieuwe onderwijsvormen en deze breder toe te passen.

Multi- en interdisciplinair werken zijn de leeromgevingen van de toekomst, stelt Kitty Kwakman, voorzitter van de Commissie van Bestuur van Van Hall Larenstein hogescholen. “Dat concurreert met alles wat we al doen. Als je het aantrekkelijk wilt maken moet het wel gaan om grote en complexe thema’s waar je elkaar nodig hebt.” De SDG’s van de gemeenten zijn volgens haar geweldige initiatieven om met elkaar naar te kijken. Het moet ingebed worden in het curriculum en niet alleen maar gaan om losse projecten, stelt Verhofstadt. “Het moet niet alleen interessant zijn voor die 1 procent van de studenten, de happy few, maar voor iedereen.”

Van Willigen benadrukt hoe belangrijk het is om goed na te denken voor wie we het allemaal doen. Is het voor het onderwijs om zichzelf te vernieuwen of is het voor gemeenten een makkelijke manier om onderwijs bepaalde vraagstukken te laten oplossen? Er moet beter gekeken worden naar vraag en aanbod in de regio en ook meer het bedrijfsleven erbij betrekken. “Een steviger keten is nodig.”

4. Focusgroep 2 Onder leiding van Hans van Oerle (Nijmegen) en Wilbert Hoondert (Delft)

Pancras Hogendoorn, Lid Raad van Bestuur LUMC, trapt de discussie aan tafel af met er op te wijzen dat het de kunst is om de vraag uit de lokale samenleving te verbinden met de per definitie beperkte kennis van de lokale kennisinstelling. Niet voor iedere vraag heeft de kennisinstelling een deskundige in huis.

Corona

Wethouder Said Kasmi (Rotterdam) wijst op de huidige door het Covid-19 veroorzaakte pandemie. In deze omstandigheden kan er zijns inziens weinig ruimte gegeven worden aan lange termijn visieontwikkeling. Prioriteit moet gegeven worden aan het nu. Wat kan dit CDKM netwerk het komend jaar betekenen voor het verhelpen van de door corona veroorzaakte en verergerde problemen in het primair en middelbaar onderwijs? Karen Maex, rector magnificus van de UvA, kan zich bij de prioriteit voor de crisisbestrijding aansluiten en gaf als voorbeeld de wens om als kennisinstellingen de burgers vaker en dichterbij wetenschappelijk onderzoek te betrekken, opdat op die wijze beter het zogeheten “*fake news*” bestreden kan worden en burgers weer vertrouwen krijgen in op onderzoek gebaseerde feiten.

Elisabeth Minnemann, voorzitter College van Bestuur van de Haagse Hogeschool, nuanceert de oproep van wethouder Kasmi met de stelling dat de korte en lange termijn met elkaar verbinden belangrijk blijft, omdat een stip aan de horizon juist inspireert en motiveert. “Doe je dat niet dan gaat het constante gevecht om in tijden van crisis het hoofd boven water te houden demotiveren, het holt de inzet van studenten en onderzoekers uit.” Jan Hol, voorzitter College van Bestuur van de Christelijke Hogeschool Ede, sluit zich daar bij aan en vroeg om reflectie: “Kan het zijn dat deze crisisperiode een transitie vormt naar een ander tijdperk, niet terug naar de tijd van voor de crisis, maar op weg naar een nieuwe tijd en hoe zal die er dan uitzien?”

Voorzitter Pieter Duisenberg van de VSNU vraagt aandacht voor de persoonlijke ontwikkeling van studenten, vooral ook van de net gestarte studenten, die zoveel moeten missen ten gevolge van de corona-pandemie. Hogendoorn wees daarbij op de enorme en vrijwillige en onbetaalde inzet van oudere studenten in de zorg, zonder welke inzet veel GGD's niet zouden kunnen functioneren. De waardering daarvoor zou luider moeten klinken.

Student engagement

Maex noemt het “*student engagement program*” van haar UvA en vertelde dat dit verder wordt uitgerold, dat studenten credits verdienen voor maatschappelijke inzet. Een dergelijke ‘reward’ kan allerlei vormen hebben. Duisenberg wijst in dat verband ook op de inzet van studenten voor de zomerscholen van middelbare scholieren in verschillende steden. Een van de beloningsvormen kan een aantekening zijn op een *honours certificate*.

Minnemann tekent hierbij aan dat haar onderzoek aangeeft dat “*a feeling of being needed*” studenten inderdaad enorm kan motiveren, maar dat niet iedere student vanuit de eigen studie de mogelijkheid heeft om al tijdens de studie een dergelijke maatschappelijke impact te hebben. Ook die studenten verdienen aandacht en respect.

Tot slot van dit geanimeerde gesprek stelt voorzitter Wilbert Hoondert nog de vraag naar de toekomst van de CDKM na 2021. Wethouder Kasmi geeft als eerste aan dat het borgen, doorzetten en verbreden van de City Deal gewenst is. De anderen sloten zich daar van harte bij aan. Duisenberg wijst daarbij op het nieuwe *position paper* van het Netwerk Kennissteden dat tijdens het Bestuurdersdiner door Marja van Bijsterveldt (burgemeester van Delft en voorzitter van het Netwerk Kennissteden) aan minister van Engelshoven is aangeboden. Hij belooft de overige bestuurders een exemplaar te doen toekomen.

Ter afsluiting van het gesprek in kamer 2 brengt verslaglegger Van Oerle met een glas wijn in de hand een toast uit op de CDKM en haar netwerk.

5. Focusgroep 3 Onder leiding van Siu Siu Oen (OCW) en Marieke van Haaren (Universiteit Leiden)

Wat zijn de zwakste en de sterkste schakel voor de aanpak van de CDKM? Siu Siu Oen en Marieke van Haaren maken een rondje langs de bestuurders in Kamer 3.

“Vanuit praktijkgericht onderzoek zijn twee aspecten cruciaal”, zegt Richard Slotman, directeur Regieorgaan SIA. “Wat is de vraag? Daar zijn de gemeenten aan zet. En wat is de beloning voor de instellingen?” Wim van de Pol, voorzitter College van Bestuur Noorderpoort noemt het Akkoord van Groningen als sterke schakel, “als platform voor samenwerkingen met een goede borging (regionaal).” Zwak is volgens hem dat lastig is om het in de praktijk ook te laten gebeuren. “Daarvoor is het noodzakelijk om als bestuurders door te drukken, met enthousiasme en vanuit een goede vraag. Ook belangrijk is het leren, met elkaar. Daar is Sarah Wilton, Lid College van Bestuur Avans Hogeschool het mee eens. “De regionale aanpak is de sterke schakel. Lastig is nog het operationele deel.”

Co-creatie

“Het gaat om co-creatie, om studenten die zich ook ontwikkelen als burgers”, stelt Martin Paul, voorzitter Universiteit Maastricht. “Maastricht heeft aanvraag gedaan bij Europese Alliantie (= gehonoreerd) om ook met andere Europese studenten, aan maatschappelijke vraagstukken te werken. Wel is het lastig is om bij de universiteit studenten hiervoor studiepunten te geven.”

Bert Verveld, voorzitter Amsterdam Hogeschool van de Kunsten vindt het sterk dat de huidige generatie studenten heel erg begaan is met de stand en een goede verbinding wil. “Bestaande netwerken moeten we daarvoor beter gebruiken, en de Centers of Expertise en Wetenschapswinkels ook verbinden, met inzet van studenten die impact willen maken. Echt Triple Helix of liever Quadruple Helix, met bewoners.”

Mirjam Bult, Lid College van Bestuur Universiteit Twente noemt het Regionaal investeringsfonds als sterke schakel, zeker als we daarmee ook mbo meenemen. Zwak is nog dat er versnippering plaatsvindt. “Er moet meer verbinding komen tussen verschillende initiatieven.” “Je moet kijken hoe je het verticaal kunt organiseren; als een ‘satéprikker’ door de onderwijsniveaus heen”, reageert Van de Pol.

Waar zou de CDKM naartoe moeten werken, wat dient er na 2022 te gebeuren? Dit beveelt de focusgroep 3 aan:

- Duurzame financiering. Er zijn zorgen over de cofinancieringsmogelijkheden van de gemeente; door Corona zijn ze extra krap bij kas. Hier moet een slimme oplossing voor gevonden worden. Bijvoorbeeld financieringsprogramma's met elkaar verbinden. Partijen zouden ook gezamenlijk een RIF aanvraag kunnen indienen.
- De behoefte van de regio als uitgangspunt nemen. Dus breder dan de stad.
- De CDKM inbedden in instelling en op de campus. En in het instellingsplan.
- Studenten zichtbaarder waarderen, kan ook zonder studiepunten. Bijvoorbeeld door erkenning van *challenge based* opdrachten, maatschappelijke initiatieven, eventueel in het kader van Centers of Expertise.
- En kijk naar de ontwikkeling van het *honours* onderwijs en hoe de erkenning daarvan inmiddels is geregeld. Past ook bij de inzet op 'flexibel leren' in de Strategische Agenda. Maar let op: wel erkennen, niet conserveren of juridificeren.

6. Focusgroep 4 Onder leiding van Isabella van Ophem (VU) en Wiro Kuipers (EnschedeLAB)

Wat zijn de sterkste en zwakste schakels in de City Deal Kennis Maken? Daarover gaan de deelnemers van de focusgroep 4 met elkaar over in gesprek.

Wijk als levend laboratorium

Han van Krieken, Rector Magnificus Radboud Universiteit: "De zwakste schakel is de verbinding met bewoners in de wijk. Dat komt nu wel een beetje op gang via een aangesloten basisschool, maar de wijk als levend laboratorium is heel lastig. De sterkste schakel is dat we elkaar vinden als onderwijsinstellingen. Studenten van hbo, wo en mbo werken samen en hebben elkaar wat te vertellen. Daar zien we mooie verbindingen uit ontstaan."

Hans de Vroome, wethouder Arnhem: "Ik herken dat instellingen en studenten onderling elkaar vinden. Dat zie ik ook als sterk punt. De zwakste schakel is de beperkte financiële armslag om het echt goed uit te rollen of impact te laten hebben."

Hester Bijl, vicerector magnificus Universiteit Leiden noemt als sterkste punt het leren met de stad in een project. "Als het lukt om goede partijen bij elkaar te brengen, dan is het een heel leuk project, maar die zijn op één hand te tellen. Als één persoon wegvalt, valt het weer stil. Het is moeilijk om aan beide kanten voldoende menskracht te mobiliseren." Timo Kos, lid van de Commissie van Bestuur van de Saxion Hogescholen herkent zich in bovenstaande. "Projecten zijn vooral succesvol als andere maatschappelijke organisaties betrokken worden. De grootste kracht bij ons: we hebben een kwartiermaker ingezet die heel goed partijen bij elkaar kan brengen. Dat werkt goed in een middelgrote stad. Onze zwakste schakel is dat veel kleine verschillende projecten (veel hagel) zorgen voor lage zichtbaarheid en herkenbaarheid. Hoe ga je met elkaar laten zien dat we impact maken?"

Titia Bredée, voorzitter Commissie van Bestuur van mbo Helicon: "Wat jullie zeggen is een samenvatting van bij ons: verduurzaming, verbreding, intensivering zijn vraagstukken die bij

ons spelen. Ons vmbo doet nog niet mee. Dat zou kunnen helpen, als we ook de ouders erbij betrekken met de wijkvragen die ze hebben. Zo krijg je directe verbondenheid met de vragen uit de wijk.”

Samenvattend is dat sterk is dat de samenwerking tussen instellingen en studenten over instellingen heen gaat, dat kleine projecten heel succesvol en leuk kunnen zijn en dat de aanpak met een kwartiermaker in stad, partijen bij elkaar brengt. Zwak nog is de verbinding met bewoners, de beperkte financiële armslag voor doorrol. Een grootschalige impact in tijd en in aantallen is er nog niet. Ook wordt vmbo niet betrokken, wat de wijkvraag zou kunnen versterken en de verbinding met wijkvragen zou kunnen maken.

Ijkpunten voor de City Deal

Waar zou de City Deal naartoe moeten werken als mogelijke ijkpunten? “Het zou goed zijn als we tot een soort lerende gemeenschap zouden komen in de wijk, bijvoorbeeld wijkgerichte energietransities”, zegt De Vroome. “Kan je dat voorbereiden met de onderwijsinstellingen? Dat het niet raar is als je met andere instellingen samen iets kunt doen, iets wil iets leren, succes wil maken en dat ook willen delen. Dat is nog mondjesmaat het geval.”

Van Krieken noemt het leren in de praktijk, buiten de universiteit, zeer waardevol. Hij spreekt uit eigen ervaring. “Daar waar wij op de universiteit veel uit de theorie en boeken leren, laten we te weinig onze studenten die kennis toetsen in de praktijk. Bijvoorbeeld studenten sociologie over sociale gelijkheid en studenten planologie over migratievraagstukken uit de wijk. Dat geeft verdieping aan wat studenten leren. Bij universiteiten is er weinig durf om in het onderwijs te innoveren.”

Bredée is erg voorstander voor gemixte teams van mbo-, hbo- en wo-studenten. Daar wil ze op sturen, naast ook dat jonge docenten dat samen kunnen voorbereiden en daar dan ook tijd voor krijgen. “Dat is nodig om het een succes te laten maken. Het moet geen eendagsvlieg zijn, dus investeren!”

Bijl zegt dat projecten bij de ene docent goed slagen, bij de andere niet, bijvoorbeeld door het aflopen van een arbeidscontract. Het is daarom moeilijk in te bedden. “Het heeft te maken met erkenning en waardering in onze grote complexe organisatie te maken.” Kos herkent dit. “Thematisch kun je ook verduurzamen en dan samen leren wat wel en niet werkt. Het zou goed zijn om over de steden heen onderzoek te doen naar wat werkt. Werkt een bepaalde wijkaanpak bijvoorbeeld? Hoe kunnen we goed van elkaar leren?” De Vroome: “Mijn zorg is dat het in de pilotsfeer blijft hangen en succesvolle dingen niet verder uitrollen. Kunnen we over twee jaar ook een presentatie van de resultaten zien?”

Samenvattend: Samen moeten we een *lerende gemeenschap* maken in een wijk, zorgen voor structurele inbedding van *studenten die leren in de praktijk/de wijken* waar ze normaal niet komen. Daarnaast is sturen op blokken in het curriculum (vaste periodes) waarin studenten *samen werken over de instellingen heen* (mbo, hbo, wo) goed. Dat vraagt ook iets van de docenten. Iedereen leert er van en lost ook echt problemen in de wijk op. Investeren in geld is nodig, maar ook in erkenning en waardering van docenten. En *inbedden in curriculum*. We

moeten meer onderzoek doen naar wat werkt, welke aanpak het meest succesvol is. Thematisch kun je ook verduurzamen.

Wat is super tof aan CDKM?

- Netwerk en de ondersteuning is heel waardevol. Hou dat overeind ook bij het verduurzamen.
- Hoop dat het lukt om echt te verduurzamen. Evaluatie van allen is nodig en kijken wat de succesfactoren zijn en hoe we nog echt een stap kunnen maken.
- De CDKM helpt ons heel erg met lokale samenwerking (vanuit de universiteit gedacht).
- Enorme waardering voor Rowinda.
- Veel overleg vanuit gemeente met instellingen: zet dit gewoon op de agenda in het overleg tussen gemeente en instelling. Wij zitten samen in City Deal, zet ons daarvoor in. Laten we daarvoor een programma maken. Blijf het vanuit de instellingen op de agenda zetten in het overleg met de gemeente.
- De CDKM is kinderschoenen ontgroeid en daarom moeten we nadenken over komende 10 jaar. Alle dank aan Rowinda.

7. Focusgroep 5 Onder leiding van Leen Fokker (Vereniging Hogescholen) en Lara Ummels (Universiteit Leiden)

Ook hier in focusgroep 5 gaan de deelnemers met elkaar in gesprek over de vraag wat ze als de zwakste en sterkste schakel zien in het proces naar het bereiken van de CDKM doelen? Ze komen met deze punten:

Zwakke schakel:

- Nu projectmatig georganiseerd, dat is zwakte, moet structureel worden (en dat gebeurt niet vanzelf!).
- Financiën: zowel sterk als zwak. Enerzijds goed dat er fors budget beschikbaar is voor CDKM, anderzijds is er straks ook budget nodig voor continuering en borging, structureel geld nodig, stevige financiële structuur eronder. Gemeenten kunnen de voorzetting zelf niet financieel dragen.
- Onvoldoende structuur aan de vraagkant, ook om bijvoorbeeld maatschappelijke instellingen te betrekken.
- Ontbreken van beloning voor studenten. Hoeft niet persé in de vorm van studiepunten, kan ook door middel van brief, referentie, certificaat, diploma.

Sterke schakel:

- Het verbinden van studenten, docenten, bestuurders, strategen van diverse onderwijsrichtingen en niveaus, en hen laten samenwerken rondom vraagstukken. CDKM is daar een mooi vliegwiel voor, geeft vleugels, brengt werelden samen.
- Ervaringen in het hbo, waar al meer in labs/ateliers wordt gewerkt.
- Grote meerwaarde voor de docenten, die leren veel van hoe het in andere instellingen/afdelingen werkt, vanuit allerlei achtergronden.

Verslag Bestuurdersdiner

- De relaties en netwerken die nu opgebouwd worden, kennis en ervaringen die gedeeld worden en waarop wordt voortgebouwd. Maar ook zwak: om ze te kunnen onderhouden is meer nodig dan projectmatige samenwerking.
- de maatschappelijke betrokkenheid en activiteit van de studenten (écht grote groepen studenten die maatschappelijk actief (willen) zijn).
- ontstaan van gesprekken over hoe je de inzet van studenten waardeert, over andere vormen van waardering.

Wat is er nodig:

- Ruimte om te kunnen experimenteren - bijvoorbeeld in juridische regelgeving, sociale wetgeving.
- Soms ook lef om op een andere manier te gaan werken en ruimte te nemen -> het gewoon doen!

De tweede vraag die door Leen Fokker en Lara Ummels wordt voorgelegd is waar de CDKM naar toe moeten werken als mogelijk ijkpunt? Wat is hiervoor nodig vanuit uw eigen rol als bestuurder? De bestuurders geven deze antwoorden:

- Het borgen, toegankelijk maken en delen van de kennis die vanuit de CDKM wordt gecreëerd. Nu nog veel losse projecten waarvan men van elkaar slecht weet wat er speelt en wat de opbrengst / impact hiervan is. Leren van elkaar. Mogelijk kan het “open research structuur” programma / database zoals dit wordt gebruikt door Metropoolregio Amsterdam hier een rol in spelen.
- Internationaal contact zoeken. Wat doet men in het buitenland op dit gebied? Hoe kunnen wij hiervan leren?
- Het beter laten aansluiten van de MBO / ROC instellingen. Hen meer betrekken bij de CDKM. Juist mbo's zijn goed op dit terrein en staan in nauwe verbinding met de samenleving.
- Toewerken naar een landelijk erkent “certificaat” als beloning voor de studenten ter deelname aan CDKM projecten. Nu is de “beloning” van deelnemende studenten nog niet altijd goed geregeld en divers tussen de verschillende steden / instellingen. Een landelijk erkent certificaat, eventueel met gradaties (goud, zilver, brons) zou een betekenisvolle stimulans kunnen zijn voor een student om zich in te (blijven) zetten voor CDKM.
- Elkaar blijven inspireren en kennis met elkaar delen in bijeenkomsten en excursies. Kijken bij elkaar en verbinding maken.
- Structureel aansluiten bij de campusontwikkeling die overal plaatsvindt. De CDKM focust op maatschappelijke vraagstukken, bij campusontwikkeling gaat het vaak om innovatie en economische uitdagingen. De combinatie en verknoping van deze twee kan heel krachtig werken.

- Verschillende bestuurders geven aan dat ze zichzelf (nog) beter kunnen en willen verdiepen in de projecten en ontwikkelingen rondom de CDKM.
- Vanuit het Netwerk Kennissteden Nederland onderzoeken of er een aanvraag ingediend kan worden voor het groeifonds (Wopke/Wiebesfonds), ten behoeve van het structureel maken van de CDKM-projecten. De voorzitter van dit netwerk wil kijken of dit een begaanbare route is.

8. Focusgroep 6 Onder leiding van Frank Reniers (MinBZK) en Marcel de Heer (gemeente Breda)

Frank Reniers en Marcel de Heer gaan met bestuurders in gesprek over de sterke en zwakke punten van de City Deal. Pluspunt van City Deal Kennis Maken zijn de vele mooie projecten en verbindingen die door de City Deal tot stand zijn gekomen. Dit wordt door iedereen bevestigd. Een nadeel: Het ROC in Arnhem is goed betrokken. Maar er zijn veel overleggen in Arnhem nodig om tot activiteiten te komen. De samenwerking tussen de 3 hbo, één ROC en het gemeentebestuur (2 betrokken wethouders) vergt veel overleg en de vraag is “waar doen we dit voor?” Het ROC speelt een belangrijke en actieve rol bij de projecten, de ROC’s zijn praktisch “*in the lead*” omdat ze uitvoeringsgericht zijn. Dat geldt idem voor het hbo. Die kunnen meer doen dan universiteiten. Er zijn dus veel mooie projecten maar vaak voor bestuurlijke drukte, is de conclusie.

Verder is ook positief dat bij het vorige bestuurdersdiner werd opgeroepen tot aansluiten ROC en dat goed is gelukt. June Nods, wethouder gemeente Enschede is positief over de City Deal vanwege de kennisdeling. Echter, ze is net begonnen op deze portefeuille en ziet veel initiatieven: hoe leidt je alles in goede banen en hoe houd je het overzicht?

In Rotterdam lopen veel projecten. Mentoren op Zuid is bijvoorbeeld een *best practice*, maar er zijn ook veel projecten buiten de City Deal om. De City Deal kunnen we benutten voor samenwerking op actuele vraagstukke, stelt Nahied Rezwani, vestigingsdirecteur Inholland Rotterdam. “Dus overzicht houden hoeft niet altijd. Belangrijk is dat de projecten succesvol zijn!” Onderwijsinstellingen kunnen niet altijd meedoen met projecten. Dit is geen bezwaar aangezien onderwijsinstellingen ook zelf projecten kunnen opzetten en daarmee bijdragen aan vraagstukken in de stad en dat is waar het om gaat! En om het betrekken van steeds meer studenten.

Systematisch en georganiseerd

Huug de Deugd, lid College van Bestuur van de Hogeschool Inholland vult aan dat hij veel mooie voorbeelden heeft gezien en vraagt zich af hoe je systematisch en georganiseerd te werk kan gaan om de samenwerking tussen stad, projectpartners en opleidingen te stroomlijnen zonder dat het een opeenstapeling wordt van overleggen? “Overleg is belangrijk als het gaat over verbetering van samenwerking en het bereiken van meer diepgang in de projecten.” De Deugd signaleert een kentering dat instellingen meer aandacht hebben voor en druk zijn met stedelijke vraagstukken. Dat is echt nieuw beleid, en dan zie je op meer plekken dan de City Deal. “Daar is de deal een aanjager in geweest, dat is goed voor maatschappelijke meerwaarde onderwijs en onderzoek.”

Kan de CDKM het onderwijs ontzorgen door te helpen bij structuur voor de verbindingen? Onderwijs is vaak langzaam bij veranderingen omdat rekening gehouden moet worden met kwaliteitseisen en dergelijke. “In het onderwijs is alles goed vastgelegd” zegt De Deugd. “De visie van het hbo moet dan ook goed aanhaken bij de onderwijsvisie die redeneert vanuit de context van het beroep en action learning, om vervolgens ‘just in time’ te kunnen leveren.

Hoe leer je van elkaar als bestuurders? Wat zijn de DO’s en DON’T’s? Wat zijn versnellingskansen? Waar moet je voor waken? Waarom thematisch samenwerking of juist wijkgericht? Waar moet je op letten bij samenwerking met mbo – hbo – wo? Best practices? Niet alleen voor projecten maar ook vanuit het bestuurlijk perspectief!”

Er wordt in de City Deal namelijk veel geleerd onder ambtenaren maar hoe kunnen bestuurders van elkaar leren? Zeker InHolland is actief in drie steden, wat kan je leren van die aanpakken en uitrollen?

Dynamiek

In Den Bosch is sinds de deelname aan de CDKM overleg met het onderwijs (7 onderwijspartners) ontstaan over het centrale thema “Meer gezonde jaren voor elke Bosschenaar”, maar dat overleg gaat steeds vaker ook over actualiteiten. Hoe kun je de samenwerking in de stad bij het onderwijs beter inregelen -binnen de kaders en schema’s van het onderwijs? Is meer flexibiliteit mogelijk, passend bij de stad voor uitvoering van projecten? In Den Bosch is door de kickstarter/bijproduct van de City Deal een agenda opgesteld voor het overleg met het onderwijs waarbij ook actuele vraagstukken mooi samenkomen zoals arbeidsmarkt, CDKM, Corona en stage tekorten. De wethouder van Den Bosch is een goede ambassadeur!

Wim van de Donk (Universiteit Tilburg), geeft aan dat de dynamiek van werkvloer belangrijk is. “Als daar energie zit moet er ruimte zijn om goed aan te haken op maatschappelijke vraagstukken en verbindingen. Overlegstructuur is dan minder belangrijk.”

Van de Donk is onder de indruk van studententeams die werken aan nieuwe mobiliteit (Helmond automotive campus) en daar echt leren samenwerken, – van mbo tot wo-, waarbij verbindingen voor het leven ontstaan en waar studenten bedrijven met elkaar opzetten. “Geef deze talenten de ruimte en steun (subsidie) voor het ‘aanvonken en opschalen’ van dit soort initiatieven”, pleit hij.

Als instellingen moet je *seed and venture* geld geven aan nieuwe projecten, innovatie stimuleren, geen lijsten afvinken. Multi level samenwerken, als in een mini maatschappij is belangrijk, evenals multidisciplinair samenwerken. Ben Geerdink, voorzitter College van Bestuur van ROC Rijn-IJssel beaamt dat het succes van projecten - zowel voor projecten binnen als buiten de CDKM – valt of staat met het enthousiasme van docenten en studenten en steun van de bestuurders.

9. Focusgroep 7 Onder leiding van Monique Lamine (Nationaal Regieorgaan SIA) en Marjolein Rojo (Avans)

Wat zijn de zwakste en de sterkste schakel voor de aanpak van de CDKM? Monique Lamine en Marjolein Rojo maken een rondje langs de bestuurders.

Tim van der Hagen, voorzitter College van Bestuur TU Delft: “Er is een enorm aanbod vanuit studenten. Lastig is dat het een groot cohort moeilijk is, en hoe je de vraagarticulatie kan laten aansluiten bij het aanbod. De wijk heeft zeer brede problemen. Ook erkennen en waarderen van docenten, onderzoekers en studenten kan beter.

Hoe geef je vraagstuk handen en voeten?

Joep Houterman, voorzitter Fontys Hogescholen vindt dat bevolking, onderzoek en onderwijs lastig te combineren zijn. “In hoofdoelen vind je elkaar wel, maar een vraagstuk handen en voeten geven is lastiger. Zeker op waardering van alle partijen.” Bert Jongen, Wethouder gemeente Maastricht: “Bij ons zijn 600 studenten bezig in twee buurten, dat is lastig qua verwachtingsmanagement. De gemeente kan niet in een half jaar verbeteringen implementeren. Onderzoeksvragen moeten daarom aansluiten bij de mogelijkheden van het stadsbestuur. Het stadsbestuur wil niet definiëren wat er onderzocht wordt.”

Houtman: “In deze hybride leeromgevingen is het managen van verwachtingen heel belangrijk. Omdat het nog niet goed werkt, is de aanjaagfunctie van de CDKM wel heel erg nodig.”

Geleijn Meijer, Rector Hogeschool van Amsterdam: “Sinds 2011 hebben we experimenten om studenten de stad in te krijgen. Dat werkt positief voor alle partijen. Ieder jaar zijn er nieuwe studenten die met dezelfde vragen de wijk in gingen. Dat moet beter. Ontzettend belangrijk is het dat we vanuit de CoE's praktoraten de onderzoeksvragen gebruiken voor continuïteit van onderzoek. Leon Meijer, Wethouder gemeente Ede: “Het probleem is het tijdelijke van het karakter: studenten komen en gaan weer. Studenten moeten beter begrijpen hoe weerbarstig sommige vraagstukken zijn. Sterk is juist het creatief en *out of the box* denken.”

Van der Hagen: “De City Deal projecten moeten geen valse concurrenten worden van het bedrijfsleven. Overheid moet geen klussen neerleggen bij studenten.”

Aansluiting mbo

Folkert Potze, directeur Techniek ROC Nijmegen vindt het zwak dat het mbo nog niet zwaar aangesloten op de CDKM. “Droombijeenkomsten zijn dat studenten vertellen wat ze geleerd hebben. Dat helpt in communicatie en neemt argwaan weg bij docenten om te gaan voor CDKM. Het gaat om intrinsieke motivatie.” De CDKM is heel ambitieus, aldus Potze. “Het heeft nog tijd nodig. Begin daarom met kleinere projecten. Opschaling gaat vaker mis. Het moet bijdragen aan de opleiding van studenten.”

De volgende stap is om aanvragen aan te sluiten op meerjarige initiatieven, zegt Potze. Focus aanbrengen op doelen. “Maak een realistische inschatting van wat kan. Hou aandacht voor het lerende deel van studenten. Help het functioneren van authentieke leeromgevingen. Leren om met andere disciplines samen te werken dat past in het curriculum. Stad heeft er dan iets minder aan. Sectoren willen hier over doorpraten: mbo, hbo en wo.”

We moeten wegblijven bij de adviesrol, stelt hij. “Er moet wel een leeropdracht inzitten. Voor de gemeente is het belangrijk om opdrachtgeverschap goed te definiëren, ook waar

het stopt en waar de opdracht overgaat naar een commercieel bedrijf. Het zijn echt cultuurveranderingsprocessen.”

Geleijn Meijer denkt graag mee over inbedding in het curriculum en gaat graag in gesprek hierover met kennisinstellingen en de inzet en verbinding met CoEs.

10. Focusgroep 8 Onder leiding van Marije Nije Bijvank (Saxion) en Erik Mooij (Hogeschool Utrecht)

Ook in focusgroep 8 gaan de deelnemers met elkaar in gesprek over de vraag wat ze als de zwakste en sterkste schakel zien in het proces naar het bereiken van de CDKM doelen? Dit zijn de punten die naar voren komen:

Zwakke schakels:

- het zijn nog wel versnipperde activiteiten: binnen, maar ook tussen steden (ROC).
- er zijn maar weinig middelen beschikbaar voor alle ambities. Projecten lukken nu wel met cofinanciering, maar is een zorgpunt voor de continuïteit (universiteit).
- het is een uitdaging voor de gemeente om de samenwerking met studenten goed te borgen (gemeente).
- huisvesting: wellicht wel een kans om ook woningbouwcoöperaties hieraan te verbinden? (gemeente).
- de financiële borging is maar beperkt, dus afhankelijkheid van cofinanciering (hogeschool).
- CDKM is wel een kansrijk project (ook vanwege meerjarig karakter) zaak om het goed vol te houden en tijdig te borgen (universiteit).
- belangrijk een goede balans te bewaken tussen vraag en aanbod (niet te grote vraag aan projecten, niet een te groot aanbod van studenten). Juiste *'management of expectations'* (hogeschool).
- belangrijk dus ook om focus aan te brengen in thema's en activiteiten (universiteit).

Sterke schakels:

- goed dat er veel reuring komt door de City Deal projecten (universiteit), maar: hoe verbind je de ook andere activiteiten die hierbij passen aan de city deal? (universiteit) en hoe verduurzaam je de projecten straks? (universiteit).
- het netwerk dat door de City Deal ontstaat (ROC).
- de City Deal bouwt voort op bestaande samenwerkingen /overlegstructuren (hogeschool).
- eigenaarschap is belangrijk. De gemeente moet keuzes maken tav de onderwerpen en moet zorgen voor doorwerking (hogeschool).
- CDKM biedt ook kansen om verwante projecten te verbinden (voorbeeld: Bossche zomer) (ROC).
- de samenwerking bevalt vanuit de gemeente tot nu toe in ieder geval erg goed!